

คำกล่าวเปิดการประชุมและปาฐกถาพิเศษ
ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
“ทิศทางการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนของรัฐบาล”
วันศุกร์ที่ 10 กรกฎาคม 2552

ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี
จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ท่านรัฐมนตรี ท่านประธานคณะกรรมการและคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมประจำปี 2552
ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในหัวข้อเรื่อง “จากวิสัยทัศน์ 2570
สู่แผนฯ 11” ซึ่งเป็นการประชุมที่ถือได้ว่าต่อเนื่องจากการประชุมเมื่อปีที่แล้ว ซึ่งได้ข้อสรุปมาเป็น
วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะยาว 20 ปีข้างหน้า การประชุมในวันนี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้น
กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นแผนที่เรา
ได้ดำเนินการเป็นแผนระยะปานกลาง 5 ปี รวมเป็นระยะเวลาการใช้แผนฯ ทั้งหมดก็กว่า 50 ปี

แผนระยะปานกลางมีความสำคัญและเป็นเรื่องยาก

อยากจะย้ำว่าการจัดทำแผนระยะปานกลางนั้นมีความสำคัญ และถ้ามองในอีกแง่หนึ่งก็เป็น
เรื่องที่ยากกว่าการมองการพัฒนาระยะสั้น ทุกวันนี้สังคมเราเกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว หลายๆ ครั้ง
จะเป็นประเด็นปัญหา ความขัดแย้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนให้ความสนใจเป็นพิเศษ แต่ในลักษณะวันต่อวัน
ในขณะที่การมองปัญหาที่ยาวกว่านั้นหน่อย เช่น ปัจจุบันที่มองปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตทาง
การเมือง ซึ่งอยู่ในความสนใจของผู้คนจำนวนมาก หลายคนก็มีความคิดเห็น หลายคนก็มีบทบาท
คลี่คลายปัญหาเหล่านี้ไป แต่การประเมินผลกระทบต่อหลายเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีค่อนข้าง
น้อย ในทางกลับกันถ้าพูดถึงการมองในระยะยาวจะเป็น 20 ปี หรือยาวนานกว่านั้นก็ตาม ก็ดูจะเป็น
เรื่องที่ทำให้เรารู้สึกว่าถอดทุกสิ่งทุกอย่างออกไปจากสภาพความเป็นจริง อาจจะเป็นเรื่องความฝันด้วย
ซ้ำที่อยากจะให้สังคมเป็นอย่างนั้น ประเทศเป็นอย่างนี้ อยากให้คนไทยเป็นอย่างไร ในอีก 20 หรือ 50
ปี ก็เขียนกันอย่างไรก็ได้ตามที่อยากให้เป็น แต่การวางแผน 5 ปีซึ่งเป็นระยะปานกลางเป็นเรื่องที่มี
ความยากลำบากเป็นพิเศษ

ต้องยอมรับว่า แม้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 10 ฉบับที่ผ่านมา
ได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง
ระดับหนึ่ง แต่ผลการประเมินก็ต้องยอมรับว่า การจัดทำแผนเป็นเรื่องไม่ง่าย ผมมองว่าในการจัดทำ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาในอดีตยังมีข้อจำกัดอยู่ในตัว ที่แผนพัฒนาฯ

ฉบับแรกๆ ภาคราชการมีบทบาทค่อนข้างมากในการกำหนดนโยบายของประเทศ การดำเนินการเช่นนั้นก็ช่วยให้เราได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศของเราก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมในระดับหนึ่ง และมีการเติบโต มีการแข่งขันในเวทีโลก แต่ก็มีมีการยกประเด็นขึ้นมาว่า การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จในแง่ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างค่อนข้างมีเสถียรภาพนั้นได้ส่งผลกระทบในเรื่องของสังคม ในเรื่องของความเป็นธรรม เรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือ ความคาดหวังหรือความคาดหวังของผู้คนในสังคม ที่ต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ทุกฝ่ายสามารถเข้ามาเพื่อที่จะร่วมกำหนดทิศทางของประเทศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งความตื่นตัวในเรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงประมาณปี 2537 – 2538

แต่ก็เป็นโชคไม่ดีอีกว่า เมื่อมีการจัดทำแผนที่มีการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามา และพยายามที่จะสร้างความสมดุลในเรื่องของเศรษฐกิจและสังคม สิ่งที่กระบวนการการกำหนดแผนไม่ได้คาดคิดก็คือ วิกฤตทางการเงินที่รุนแรงมาก ช่วงเวลานี้เราอยู่ในการดำเนินการตามแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ก็เชื่อว่าตอนที่จัดทำแผนฯ 10 ก็ไม่มีใครคาดคิดว่าวันนี้เราจะเจอกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจเช่นนี้ ที่จริงจะไปโทษกระบวนการการจัดทำแผนก็ไม่ได้ เพราะว่าเมื่อนึกย้อนกลับไปเมื่อประมาณปีเศษๆ ปัญหาที่คนมองว่าเป็นปัญหามาตราดใหญ่ในขณะนั้นจะเป็นเรื่องเงินเฟ้อ เรื่องอาหาร เรื่องพลังงาน เท่านั้นเอง

การวางแผนจะต้องเข้าใจกระแสโลกาภิวัตน์และอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง

และสิ่งหนึ่งที่ผมคงจะต้องพูดเป็นประเด็นแรกก็คือ การระดมสมอง การระดมพลังกันในวันนี้คงจะต้องเป็นการมองแนวโน้มและการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ของเศรษฐกิจโลกหรือสังคมโลกเกินไปกว่าปัญหาเฉพาะหน้าที่เราเป็นอยู่ พร้อมๆ กับอยู่บนฐานความเป็นจริงว่า ในช่วงเวลาที่เหลือของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (ปี 2552 – 2554) ต้องใช้เวลาจากนี้ไปอีกปีเศษๆ ที่เศรษฐกิจไทยจะต้องฟื้นฝ่า เพื่อนำกลับไปสู่การฟื้นตัวที่เห็นชัดเจนขึ้น แต่ว่าก็จะอยู่ในระดับซึ่งไม่ได้พัฒนาไปกว่าช่วงเริ่มต้นของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ นั่นคือจุดเริ่มต้นที่ผมคิดว่าเราน่าจะมองในแง่ของการที่จะร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วสิ่งที่ผมอยากจะเน้นย้ำก็คือว่าเราคงจะต้องพยายามที่จะจับกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกที่เป็นตัวกำหนดสภาวะในการแข่งขันในชีวิตคนไทยภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่จะได้รับผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมของโลก ดังนั้นประเด็นแรกที่ผมต้องเน้นย้ำก็คือว่าการดำเนินการในเรื่องของการจัดทำแผนนั้นมันไม่พ้นการยอมรับข้อเท็จจริงที่มากับเรื่องของโลกาภิวัตน์ ซึ่งหลายคนอาจจะมองว่าเป็นเรื่องที่พูดกันมานานแล้วเป็นที่เข้าใจกันดีอยู่แล้ว แต่ความจริงไม่ใช่ เพราะถ้าเรามองการวิเคราะห์หรือการถกเถียงกันในด้านต่างๆ เราจะพบความจริงว่าสังคมไทยยังไม่ซึมซับความเป็นจริงของโลกาภิวัตน์เท่าที่ควร ถ้าเราซึมซับในเรื่องนี้การวิเคราะห์ของเราในเรื่องของการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตัวเลขเศรษฐกิจต่างๆ แม้แต่ภัยคุกคามอย่างเช่น ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ก็ดี จะต้องมีความเข้าใจในบริบทของสังคมไทยที่เชื่อมโยงกับสังคมโลก ตรงนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเป็นกรอบเพื่อให้เกิดความตื่นตัว

เราอาจจะมีความคิดว่าทำอย่างไรประเทศไทยจะไม่เข้าไปผูกกับเศรษฐกิจโลก สังคมโลกมากจนเกินไป หลายๆคนก็จะพูดเรื่องนี้ทุกครั้งที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในวิกฤตปัจจุบันซึ่งมาจากภายนอกทำให้การส่งออก การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบและย้อนกลับมากระทบเศรษฐกิจไทยและสังคมไทย แต่เราก็ไม่ลืมที่จะคิดว่าถ้าเราไม่ได้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก สังคมโลก ผิดว่าการเติบโตในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลย เพราะฉะนั้นการผูกอยู่กับเศรษฐกิจโลก สังคมโลกมันก็มีทั้งสิ่งที่เราได้และสิ่งที่เราเสียหรือได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่สำคัญที่สุด เราต้องอยู่บนความเป็นจริงว่าความเชื่อมโยงในโลกที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงการตัดสินใจของภาครัฐบาล แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของการที่มนุษย์สามารถคิดค้นเทคโนโลยีที่ทำให้เราเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสาร เดินทางไปได้สะดวกมากขึ้น และธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการสิ่งที่สะดวกที่สุด ภาคเอกชน ภาคประชาชนต่างหากที่จะทำให้โลกาภิวัตน์เกิดขึ้น ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องที่จะมาถกเถียงว่านโยบายจะรับหรือไม่รับโลกาภิวัตน์ ประเด็นในเรื่องของการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายอยู่ที่ว่าเราจะอยู่กับโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์หรือหลังโลกาภิวัตน์อย่างไรต่างหาก อันนี้คือกรอบแรกที่ผมคิดว่าเราจะต้องทำความเข้าใจร่วมกัน

ปัญหาโลกร้อนนำไปสู่โอกาสและความท้าทายในการบริหารจัดการทรัพยากร

ประเด็นถัดมาก็คือ มีแนวโน้มที่เรามองเห็นชัดเจนในแง่ของเศรษฐกิจสังคมโลกที่จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยและสังคมไทยกับประเทศอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ภาวะโลกร้อน ความผันผวน ความแปรปรวนของภูมิอากาศ อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะเป็นประเด็นที่กำหนดทิศทาง นโยบายของประเทศไม่มากนักน้อย เราจะเห็นว่าภาวะปัจจุบันที่มีวิกฤตทางการเงินหรือวิกฤตทางเศรษฐกิจรุนแรงครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ แต่ผู้นำของประเทศในกลุ่ม G8 ซึ่งถือว่าเป็นใหญ่ที่สุดในแง่ของอำนาจทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับเรื่องโลกร้อน และมีการกำหนดการวางแผนกันว่าจะพยายามชะลอหรือหยุดยั้งภาวะโลกร้อนเช่นเดียวกัน เพราะนั่นเป็นปัญหาที่จะอยู่กับพวกเราทุกคนในฐานะมนุษย์ และจะเป็นเรื่องต่อเนื่องไปจนถึงกระบวนการการประชุมข้อตกลงใหม่หลังเกียวโตซึ่งจะเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายปีนี้เป็นต้นไป

เราจะมองเห็นว่าการเติบโตของประชากรที่ควบคู่ไปกับการเติบโตของเศรษฐกิจจะยิ่งทำให้ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติมีมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยเองถือว่าโชคดีและมีโอกาสที่เรามีความอุดมสมบูรณ์เรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพน่าจะมีส่วนที่ได้ประโยชน์มากจากการที่โลกต้องการอาหารและทรัพยากรพลังงานมากขึ้น แต่ก็มีประเด็นที่ทำหยาว่าเราจะบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้หรือไม่ เพราะไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารหรือพลังงาน ถ้าดูตัวเลขอาจจะมีความภาคภูมิใจว่าเราเป็นผู้ส่งออกสำคัญๆ แต่ถ้าดูประสิทธิภาพในการผลิตพืชผล จะพบความจริงว่าประสิทธิภาพของเราเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆนั้นค่อนข้างจะต่ำถึงต่ำมาก เช่นเดียวกับการใช้พลังงานของเราซึ่งเป็นประเทศที่นำเข้าพลังงาน ก็อยู่ในสถานะซึ่งไม่มีประสิทธิภาพ โดยวัดจากสัดส่วนการพึ่งพาการใช้พลังงานต่อผลผลิตทางการเกษตร พบว่าผลผลิตในแต่ละบาทมีการพึ่งพิงพลังงานในสัดส่วนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศ เป็นต้น

การเปลี่ยนไปสู่สังคมเมืองและความคาดหวังในเรื่องสิทธิของประชาชนเพิ่มขึ้น

สุดท้าย สภาพสังคมและเศรษฐกิจก็จะเปลี่ยนแปลงไป ความเป็นสังคมเมืองก็จะเพิ่มมากขึ้น และคนไทยก็จะใช้ชีวิตในเมืองมากขึ้นซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่สำคัญ สภาพชีวิตของคนชนบทกับคนเมืองก็แตกต่างกันค่อนข้างมาก ประเด็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริการสาธารณะก็จำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ในแง่ของการเมืองก็เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะเป็นเรื่องของความคาดหวัง ความคาดหวังของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสิทธิ ทั้งสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางการได้รับสวัสดิการที่เป็นบริการขั้นพื้นฐานการดูแลคุณภาพชีวิตตนเอง

โครงสร้างเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนไปหลังพินตัว ทำให้อาเซียนต้องผนึกกำลังกันมากขึ้น

ผมคิดว่าแนวโน้มและกระแสหลัก ๆ เหล่านี้น่าจะเป็นโจทย์สำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาฯ **ประเด็นแรก**ในเรื่องของความเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยกับเศรษฐกิจโลก ผมคิดว่า 5 ปีที่จะมีการใช้แผนฯ 11 ประเด็นที่ทำหายอย่างมากคือการเติบโตของเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ทั้งรัสเซีย อินเดีย จีน ก็ถือว่าอยู่ในภูมิภาคซึ่งไม่ไกลจากประเทศไทยมากนัก รวมทั้งกรณีของบราซิล การเติบโตทางด้านกำลังซื้อของภูมิภาคตะวันออกกลางและประเทศอื่นเข้าสู่ระบบการค้าโลก สิ่งหนึ่งซึ่งคาดหวังได้ก็คือ ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจรอบนี้ โครงสร้างทางอำนาจเศรษฐกิจโลกจะเปลี่ยนไป การพินตัวเศรษฐกิจโลกจะไม่นำโครงสร้างเศรษฐกิจโลกกลับไปสู่จุดเดิม สิ่งที่เรามองเห็นได้ในขณะนี้คือ จีนซึ่งมีสกุลเงินที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้อย่างเสรีเริ่มคิดที่จะผลักดันให้เป็นสกุลเงินที่ประเทศอื่นถือครองและใช้ในการค้า นี่จะบอกได้ว่าเริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านการถือครองดุลอำนาจทางเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญสำหรับประเทศไทยก็คือ เราอยู่ตรงกลางระหว่าง 2 เศรษฐกิจใหญ่ ผมไม่ได้มองเศรษฐกิจใหญ่เป็นภัยคุกคาม ผมมองเป็นโอกาส ต้องยอมรับว่าเราเคยได้ประโยชน์ส่วนหนึ่งจากการเติบโตของตลาดจีนที่เติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ต้องยอมรับว่าแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะไม่ใช้เศรษฐกิจขนาดเล็ก แต่ก็ไม่ได้ใหญ่พอที่จะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในโครงสร้างของเศรษฐกิจโลกที่กำลังเกิดขึ้น

สิ่งที่เราจะต้องทำคือ กระชับความสัมพันธ์กับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราจะต้องทำเท่าที่จะทำได้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน เพราะการที่จะทำให้เกิดตลาดเดียวหรือเศรษฐกิจเดียวในภูมิภาคนี้ เป็นเรื่องที่ยากอย่างยิ่ง ถ้าต้องการจะทำให้ประเทศในภูมิภาคนี้เป็นประเทศที่มีความสำคัญในเวทีโลก เรามีโอกาส ในปีที่ผ่านมาแนวโน้มที่เศรษฐกิจใหญ่ให้ความสำคัญกับเอเชียเพิ่มขึ้น ท่าทีของอเมริกา ยุโรป แคนาดาส่งสัญญาณค่อนข้างชัดเจนว่าให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียค่อนข้างมาก ประเทศจีน อินเดีย ก็กำลังดำเนินนโยบายเชิงรุกที่จะเข้ามามีบทบาทในอาเซียนมากขึ้น ประเทศไทยต้องมีบทบาทในการทำให้อาเซียนผนึกกำลังกันได้อย่างแท้จริง ในการวางแผนเศรษฐกิจและสังคม เรายังไม่ได้ให้ความสำคัญในแง่มิติของความร่วมมือกันระหว่างประเทศอย่างเพียงพอ

การพัฒนาเศรษฐกิจเน้นการบริหารจัดการภาคการเกษตรและการสนับสนุนพลังงานทดแทน

ประเด็นที่สอง ที่ผมได้พูดถึงปัญหาโลกร้อน กระแสของวิกฤตอาหารและพลังงาน เราจำเป็นที่จะต้องทบทวนในเรื่องของการบริหารจัดการภาคการเกษตร หัวใจก็คือต้องจัดระบบการผลิตในภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจในภาพรวมหรือเศรษฐกิจหลักมากยิ่งขึ้น และต้องก้าวให้พ้นจากการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ถ้าเรามีเวลา 5 ปี เราต้องคิดว่าจะทำอย่างไรในการกำหนดการถือครองที่ดินให้เป็นที่ยึดเหนี่ยว รัฐบาลก็กำลังพยายามผลักดันความคิดในเรื่องผลประโยชน์ชุมชน ภาษีที่ดิน ทรัพย์สิน ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการกำหนดการถือครองที่ดินให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะการเพิ่มผลผลิต การสร้างความมั่นใจแก่เกษตรกรเท่านั้น แต่จะเป็นการช่วยหยุดยั้งการทำลายและการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ การบริหารจัดการระบบน้ำก็เป็นหัวใจสำคัญของการลงทุนที่ต้องทำต่อเนื่อง ถ้าปล่อยให้ภาคการเกษตรต้องผูกอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ จะเป็นเรื่องยากในการผลักดันให้ภาคการเกษตรบรรลุในแง่ของการเป็นที่พึ่งหลักของคนส่วนใหญ่ในประเทศ เราต้องตั้งเป้าให้ได้ว่าในแผนฯ 11 สิ่งเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาไปอย่างไร ถึงเวลาที่ต้องนำเอาระบบประกันเข้ามาบริหารจัดการแก้ปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศและเรื่องผลผลิตการเกษตรแล้ว ระบบการประกันภัยพืชผลหรือระบบการประกันรายได้น่าจะเป็นเป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการด้วย

ขณะเดียวกันเรื่องของพลังงานทดแทนต้องมีมากขึ้น การส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้ใช้พลังงานที่ผลิตจากสินค้าเกษตรหรือจากพลังงานทางเลือก ต้องดำเนินการอย่างจริงจังมากขึ้น จะเห็นได้ว่าพอกระทรวงพลังงานจัดทำแผนพลังงานทดแทน มีการให้แรงจูงใจ จะมีการขอทำโครงการผลิตเชื้อเพลิงจากพลังงานทดแทนเข้ามาเกินเป้าหมายตลอดเวลา แต่ก็เป็นเรื่องแปลกคือ เวลาเราวางแผนพัฒนาพลังงานในภาพรวมเรากลับมองกระแสนั้นน้อย เพราะฉะนั้นต้องกลับมาทบทวนเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการอาหารและพลังงานภายใต้ภาวะซึ่งโลกมีความตื่นตัวในการแก้ปัญหาโลกร้อน ภาคการเกษตรต้องเป็นหัวใจในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่ออาศัยประโยชน์อย่างเต็มที่จากภาวะ การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตอาหารมากเกินพอที่จะใช้ในประเทศและส่งออก พร้อมๆ กับการผลิตพลังงานทดแทนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นระบบการจัดการที่เกี่ยวกับภาคการเกษตรทั้งหมดจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก

เศรษฐกิจสังคมเมืองมุ่งเรื่องโลจิสติกส์และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นที่สาม การที่วิถีชีวิตของคนในประเทศและโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปในแง่ของการเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีสิ่งที่ทำให้เราต้องมอง 2 ส่วน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาการเกษตรด้วย

ส่วนที่ 1 เรื่องของโลจิสติกส์ มีความสำคัญมากขึ้นในภาคพื้นฐานการเกษตร การลดต้นทุนทางโลจิสติกส์ การขนส่ง การโทรคมนาคม การคมนาคม ถนนหนทาง ท่าเรือ การเปิดท่าเรือสู่ประเทศเพื่อนบ้านเป็นหัวใจสำคัญ ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนของเราเข้าถึงลูกค้า เข้าถึง

ตลาด ลดต้นทุนในการผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นับเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องมีการวางแผนให้รัดกุมมากขึ้น

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไป สินค้าที่มีการเติบโต จะไม่ใช่เป็นการผลิตสินค้าในเชิงปริมาณอีกต่อไป จากการที่เราเห็นชนชั้นกลางในประเทศใหญ่ๆ ที่กำลังเติบโตขึ้นมา สิ่งที่จะเป็นตัวกำหนดอัตราการเจริญเติบโตกลับไปอยู่ในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีแต่การสร้างสรรค์เป็นหลัก ด้วยการเพิ่มมูลค่า ขณะนี้ผู้บริโภคไม่ได้ต้องการแค่สินค้าพื้นฐานจำเป็น เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม แต่มองหาการเพิ่มมูลค่า เป็นค่านิยมที่จะเป็นการสร้างมูลค่ามหาศาลทางเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น จะเห็นการเติบโตทางเศรษฐกิจภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิต อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิง อุตสาหกรรมที่ให้บริการทางความรู้ จะเติบโตรวดเร็วมาก ซึ่งเป็นภาคบริการที่จะต้องเติบโตในเศรษฐกิจไทยเช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา ภาคบริการเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนของผลผลิตโดยรวมของประเทศนั้น กลับเพิ่มขึ้นน้อยมาก ดังนั้นใน 5 ปีของแผนฯ 11 เราจะเพิ่มสำคัญของภาคบริการได้อย่างไร การเพิ่มมูลค่าที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มมูลค่าโดยการใช้ทรัพยากรน้อยมากซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ตรงนี้จะเกี่ยวกับเรื่องของการเปิดเสรีให้มีการแข่งขันกัน เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่กระทรวงพาณิชย์ กำลังผลักดันอยู่ ไปจนถึงเรื่องระบบการศึกษา การวิจัยและพัฒนา ต้องมีการปรับปรุงให้มีการสอดรับทำให้ภาคบริการเติบโตได้ นี่คือทิศทางหลักที่คิดว่าการจัดทำแผนฯ 11 จะต้องเผชิญในเรื่องของเศรษฐกิจ

การพัฒนาสังคมมุ่งเน้นเรื่องการศึกษาและหลักประกันผู้สูงอายุ

สำหรับด้านสังคมนั้น เรื่องการศึกษาเป็นเรื่องที่ผมย้ำเสมอว่าสำคัญที่สุด จุดที่จะต้องทำให้ได้ คือ ต้องทำให้ระบบการศึกษาของเรามีความยืดหยุ่นมากขึ้น สามารถพัฒนาทักษะคนของเราให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมๆกับการกำหนดทิศทางการศึกษาที่ตรงกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง หัวใจก็คือ การทำให้คนไทยมีค่านิยมที่จะใฝ่รู้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดภายใต้ความผันผวนแปรปรวนของวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมต่อไป สิทธิขั้นพื้นฐานของคนคือเรื่องสุขภาพ การศึกษา และที่สำคัญมากต่อไปก็คือหลักประกันสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งคิดว่าใน 5 ปี ประเทศไทยต้องทำให้เป็นระบบที่มีความลงตัวและยั่งยืนให้ได้ เราได้เริ่มการศึกษาฟรี การรักษาพยาบาลฟรี แต่ยังไม่ลงตัวในเรื่องของคุณภาพ ระบบการระดมทรัพยากรเพื่อจัดบริการพื้นฐานอย่างมีคุณภาพก็ยังไม่เกิด จะระดมอย่างไรไม่ให้กระทบความเสมอภาคของการบริการ ระดมอย่างไรไม่ให้กระทบหรือถ่วงการพัฒนาคุณภาพการบริการ อาจจะต้องกระตุ้นในบางส่วนเป็นพิเศษ

ในเรื่องของหลักประกันผู้สูงอายุนั้น ผมคิดว่าระบบการออมระดับชาตินั้นจะต้องเริ่มต้นให้ได้ก่อน เราจะปล่อยให้เจ้าหน้าที่รัฐกับผู้อยู่ในระบบประกันสังคมเพียงสองกลุ่มนี้มีหลักประกันไม่ได้ ในเมื่อไม่ครอบคลุมคนส่วนใหญ่ ระบบการออมจะเป็นตัวช่วยในเรื่องของการสร้างเสถียรภาพในแง่ของเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศมีหลักประกันที่แน่นอนในระดับหนึ่งด้วย นี่เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำ

เช่นเดียวกัน ระบบประกันในเรื่องอื่นๆ คงจะต้องอาศัยระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน เพราะฉะนั้นการดึงเอาการรวมตัวของชุมชนให้เข้ามาหลอมรวมกันเป็นระบบใหญ่ โดยฟังฟังการดูแลกันเองในแง่ของการบริหารจัดการของชุมชนน่าจะเป็นกุญแจสำคัญที่เราจะสร้างระบบสวัสดิการที่มีความยั่งยืน ที่สามารถที่จะดูแลคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ ตรงนี้คิดว่าน่าจะมีคำตอบในส่วนของแผนฯ 11 เช่นเดียวกัน

การสร้างความสมดุลในด้านวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งท้าทาย

เรื่องของวัฒนธรรม สิ่งที่ทำลายคือจะหาความสมดุลในสังคมได้อย่างไรในภาวะโลกาภิวัตน์ ในด้านหนึ่ง การมีรากฐานอันแข็งแกร่งทางวัฒนธรรม การรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของผู้คนในสังคมเป็นสิ่งสำคัญของความยั่งยืน แต่อีกด้านหนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าที่สำคัญในเศรษฐกิจโลก เช่น เกาหลี ประสบความสำเร็จในการนำเอาสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมไปขาย เป็นความสามารถที่ใช้การตลาดที่เป็นระบบจึงทำให้สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่สร้างชื่อเสียงและนำรายได้เข้าสู่ประเทศ เราเองก็ต้องมีลู่วางเช่นนี้ต่อไป โดยต้องไม่ทำให้เราสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองในฐานะของสังคม ในฐานะของประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมีความแข็งแกร่ง

สัญญาประชาคมใหม่เป็นเรื่องของธรรมาภิบาลและการสร้างค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

สุดท้าย สัญญาประชาคมใหม่ ที่มีการใช้คำนี้ในการทำงานตั้งแต่ปีที่แล้วเป็นต้นมา เป็นเรื่องที่สำคัญและท้าทายมาก ถ้าภาวะการเมืองยังเป็นแบบที่ผ่านมาจะเป็นเรื่องที่ยากมาก ในการที่จะทำให้สังคมโลกและผู้เกี่ยวข้องมีความมั่นใจในความต่อเนื่องของการเมือง สัญญาประชาคมใหม่จะต้องเป็นเรื่องธรรมาภิบาลและการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในสังคมของเราที่จะเอื้อต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ค่านิยมดังกล่าวเป็นเรื่องประชาธิปไตยอย่างแน่นอน แต่ว่าการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีที่มีวัฒนธรรม มีประเพณีมากกว่าเพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่เป็นเรื่องของการเคารพกฎหมาย การดำรงมาตรฐานทางจริยธรรมในฐานะที่เป็นบุคคลสาธารณะ จะต้องยอมรับการไม่ใช้ความรุนแรงใดๆทั้งสิ้น ซึ่งจะสามารถประคับประคองให้ระบอบประชาธิปไตยหยั่งรากลึกได้อย่างแท้จริง ค่านิยมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องสร้างไม่ใช่เฉพาะในหมู่นักการเมือง แต่เป็นประชาชนทั่วไปด้วย ถ้าค่านิยมยังเป็นว่า ต้องไปปรับใช้อำนาจทางการเมือง สามารถใช้คนจำนวนมากเข้าไปข่มขู่เรียกร้อง การโกงก็ได้แต่ขอให้ทำอะไรบ้าง ผมบอกได้เลยว่าประชาธิปไตยจะไม่มีการพัฒนา

เพราะฉะนั้น กระบวนการของการสร้างสัญญาประชาคมใหม่และธรรมาภิบาลนี้ จะสำเร็จได้จะต้องมีการวางแผนและใช้การดำเนินการตามแผนของภาคีรัฐบาลเป็นแบบอย่าง เช่น กรณีปัญหา มาบตาพุด เป็นตัวอย่างที่การพัฒนาในบางช่วงไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงพอที่จะฟังเสียง มีมาตรการรองรับและดูแลประชาชน ถ้าจะต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้จะต้องมีการดูแลจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม และมีการทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างเพียงพอ การพัฒนาจึงจะเดินต่อไปได้ เพราะฉะนั้นแผนทุกแผนจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเราได้เน้นย้ำกันมาในการจัดทำแผนแล้ว แต่ต้องทำให้มากขึ้นและเป็นระบบเพื่อที่จะเป็น

หลักประกันของความยั่งยืนด้วย เพราะในที่สุด แนวโน้มในเรื่องของกระแสประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน จะเป็นตัวที่กำหนดความยอมรับและความยั่งยืนของหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งพวกเราที่นั่งในที่นี้อยากจะเห็นเกิดขึ้นในสังคมไทย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบสำหรับการทำงานทุกเรื่องมากกว่าจะเป็นการจัดทำโครงการ

สุดท้าย เรามีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้มีการกำหนดเป็นเป้าหมายและแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ผมยืนยันว่าพวกเราคนไทยโชคดีที่ได้รับพระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่อยากให้มองเป็นเรื่องของหลักปรัชญาและแนวคิดมากกว่าการจัดทำโครงการ ที่น่าจะทำการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบทดสอบแผนและนโยบายทุกเรื่อง เป็นตัวกำกับทุกโครงการในประเทศไทยว่ามีความพอเพียงหรือไม่ ดังนั้น ในการจัดทำแผนฯ 11 นี้ หากเราได้เตือนสติตัวเองในทุกความคิดทุกโครงการที่เรานำเสนอว่าต้องมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นจะเป็นหัวใจสำคัญที่ดีที่สุดในการวางแผนการพัฒนาที่ยั่งยืน

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการประชุมประจำปี 2552 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะได้นำไปประมวล และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน และเป็นไปในทิศทางที่ต้องการของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงต่อไป

ขอบพระคุณครับ